

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

ISBN 978-966-184-417-8

Журавель М. В., Тодорова І. С. Формування професійної компетентності майбутнього фахівця через проєктну діяльність.....	190
Заліський А. С., Петренко І. М. Формування в магістрів професійного інтересу до управлінської діяльності	195
Коваль П. В., Тодорова І. С. Етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики	200
Куроп'ятник К. О., Кононець Н. В. Модель методичної системи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів дисциплін комп'ютерного циклу в процесі вивчення основ програмування.....	206
Лещенко І. В., Усанов І. В. Міжнаціональна толерантність як філософське і психолого-педагогічне поняття	211
Лисяк В. Ю., Петренко І. М. Методологічні аспекти дослідження проблеми управління навчально-творчою діяльністю студентів	217
Макаревич Р. В., Петренко І. М. Безпека людини в умовах запровадження високоефективних технологій інтенсивного навчання	223
Маньковська Д. А., Кононець Н. В. Емоції та почуття в освітній теорії та практиці.....	228
Мельник В. С., Петренко І. М. Дидактична модель реалізації проєктного підходу до організації науково-дослідницької діяльності студентів у вищій школі.....	235
Миколаєнко В. І., Нестуля С. І. Структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з туризму до професійної діяльності	241
Митрофанов О. А., Тодорова І. С. Педагогічні принципи формування пізнавальної діяльності студентів економічних університетів	245

Список використаних джерел

1. Артемова Л. В. Образне кольорове моделювання пізнавального змісту як метод активізації учіння студентів / Артемова Л. В. // Вісник. Зб. наук. ст. Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск к. – Київ : Киму, 2004. – С. 19–32.
2. Курмишева Н. Дискусія і диспут як засоби формування професійних умінь / Н. Курмишева // Вища школа. Науково-практичне видання. – 2007. – № 1. – С. 26–32.
3. Курмишева Н. І. Взаємозв'язок педагогічної, навчальної та професійної підготовки у підвищенні ефективності формування управлінських інтересів / Н. І. Курмишева // Вісник. Зб. наук. ст. Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки. Вип. 7. – КиМУ, 2005 – С. 116–127.
4. Курмишева Н. І. Взаємозв'язок інтересу студентів до навчання з інтересом до управлінської діяльності / Н. І. Курмишева // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : Зб. наук. пр. Вип. V. – Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2008. – С. 235–239.

УДК 378.1

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ЯК ЗАСОБУ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

П. В. Коваль, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»

І. С. Тодорова, к. психол. н., доцент – науковий керівник.

Анотація. У статті схарактеризовано етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики: організаційно-підготовчий, діагностико-проектувальний, змістово-діяльнісний та рефлексивно-творчий.

Ключові слова: педагогічні умови, вища школа, майбутній фахівець, економічна кібернетика, ресурсно-орієнтоване навчання, професійна компетентність, цифрові технології, ресурсно-орієнтований підхід.

Abstract. The article characterizes the stages of implementation of the resource-oriented approach as a means of optimizing the process of formation of professional competence of future specialists in economic cybernetics: organizational-preparatory, diagnostic-design, content-activity and reflexive-creative.

Key words: pedagogical conditions, higher school, future specialist, economic cybernetics, resource-based learning, professional competence, digital technologies, resource-oriented approach.

Постановка проблеми. Нині відповідно до чинного законодавства України (Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2014 р.), Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки (2018 р.) та ін.) головна увага вищої економічної освіти має бути зосереджена на формуванні в майбутніх фахівців-економістів життєво важливих компетентностей, які дають можливість оперативно реагувати на зміни у професійному середовищі та суспільстві, а також самостійно удосконалювати професійну компетентність упродовж життя. Вочевидь, це актуалізує проблему пошуків нових підходів до формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематику підготовки майбутніх фахівців з економічної кібернетики у закладах вищої освіти (ЗВО) досліджують В. Балюк, І. Горчакова, Н. Кононец, Л. Половенко, Л. Радзіховська, С. Рамазанов, М. Рогоза та ін. За останні роки у вітчизняній педагогічній науці з'явилися праці, у яких учені (В. Балюк, М. Гриньова, В. Жамардій, О. Ільченко, Н. Кононец, В. Мокляк, С. Нестуля, В. Сідоров та інші), шукаючи шляхи підвищення ефективності процесу підготовки майбутніх фахівців у вищій школі, зосереджують свою увагу на застосуванні в освітньому процесі вищої школи ресурсно-орієнтованого підходу, який розкриває можливості максимальної реалізації як внутрішнього потенціалу кожної особистості, так і зовнішніх ресурсів ЗВО, які можуть

використовуватися для удосконалення цього процесу у відповідності з вимогами часу.

Формулювання мети. Метою статті є характеристика етапів реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ґрунтовний аналіз наукових праць учених (В. Балюк, І. Горчакова, Н. Кононец та ін.) дає підстави вважати, що *професійна компетентність майбутнього фахівця з економічної кібернетики* – це інтеграційне особистісно-діяльнісне новоутворення, що є збалансованим поєднанням знань, умінь і навичок, досвіду, що дає можливість самостійно і якісно виконувати завдання професійної діяльності, і знаходиться у діалектичній залежності з професійною спрямованістю особистості й мотивацією, завдяки якій студент обрав фах економічного кібернетика.

На підставі аналізу наукової літератури (В. Балюк, М. Гриньова, М. Дяченко-Богун, Н. Кононец, М. Лещенко, В. Сідоров та ін.) виокремимо характерні риси ресурсно-орієнтованого підходу у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики, які відрізняють його від традиційного навчання та дають змогу розглядати як педагогічну інновацію:

– *гнучкість* – можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії для кожного студента освітньої програми «Економічна кібернетика» (навчання в зручний для студента час, у зручному місці й темпі; використання доступних і зручних пристроїв та інформаційних ресурсів; самостійне формування плану навчання на базі незалежних освітніх ресурсів тощо);

– *комплексність*: 1) розширені можливості комплексного використання вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду у царині педагогічних інновацій під час реалізації освітньої програми «Економічна кібернетика»: розвивального, диференційованого, діалогічного, креативного, проєктного, корпоративного, алгоритмічного навчання; навчання у співробітництві,

інтерактивних методів; змішаного навчання тощо; 2) з одного боку, навчання однієї дисципліни здійснюється паралельно з іншою, що посилює принцип міжпредметної інтеграції у навчальному процесі, наприклад, вивчення економіки чи менеджменту з інформатикою, бізнес-економіки з веб-програмуванням тощо, з іншого – можливість навчання майбутніх фахівців з економічної кібернетики паралельно з реальною професійною діяльністю (поєднання навчання та роботи, адже таких студентів в ПУЕТ досить значна кількість); 3) комплексне застосування усіх можливих організаційних форм навчання (лекції, практикуми, семінарські, тренінги, вебінари тощо); денної, заочної та дистанційної форм навчання, які практикують сучасні університети в Україні та світі, особливо, успішна практика ПУЕТ;

– *динамічність* – одночасне використання великої кількості джерел інформації (друкованих підручників, наукової літератури, періодики, електронних бібліотек, банків даних, баз знань, ЗМІ тощо) у поєднанні з можливостями інтерактивного спілкування з викладачами та іншими студентами засобами Інтернету;

– *відкритість* – завдяки використанню цифрових технологій з'являються широкі ІТ-можливості для експорту та імпорту навчальних ресурсів для всіх бажаючих навчатися в онлайн-форматі, можливості входження кожного ЗВО до світової освітньої спільноти;

– *фундаментальність* – консолідація ресурсів ЗВО для забезпечення фундаментальної підготовки студентів в умовах будь-якої форми навчання (стаціонар, дистанційне навчання, змішане навчання);

– *оновленість ролей* – нові ролі для студента, науково-педагогічних кадрів, бібліотекарів в освітньому процесі.

У ході наукового пошуку визначено й схарактеризовано етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики (рис. 1):

Рисунок 1 – Етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу

1) *організаційно-підготовчий етап* (створення сприятливого освітнього середовища на основі консолідації зовнішніх ресурсів ЗВО; підготовка викладачів освітньої програми «Економічна кібернетика» до застосування ресурсно-орієнтованого підходу до професійної підготовки студентів, розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення та дидактичного інструментарію – форми, методи, засоби, принципи навчання);

2) *діагностико-проектувальний етап* (діагностика і самодіагностика рівня сформованості професійної компетентності студентів-майбутніх фахівців з економічної кібернетики, їхніх внутрішніх ресурсів та розробка на цій основі загальної стратегії забезпечення сформованості в студентів професійної компетентності та визначення індивідуальних траєкторій навчання, професійного становлення й розвитку студентів);

3) *змістово-діяльнісний етап*, який включає такі підетапи: спонукально-мотиваційний (розвиток професійної мотивації студентів-майбутніх фахівців з економічної кібернетики, вироблення в них прагнення до професійного саморозвитку на основі реалізації внутрішніх ресурсів та повноцінного використання усіх зовнішніх ресурсів ЗВО для навчання та формування професійної компетентності); інформаційно-когнітивний (набуття студентами професійних знань, а також уявлень і знань про

власні ресурсні можливості та способи їх застосування в різних видах професійної підготовки під час реалізації освітньої програми «Економічна кібернетика», використання широкого спектру інформаційно-освітніх ресурсів ЗВО (платформа дистанційного навчання, електронна бібліотека, репозитарій, сайти ЗВО, кафедр, викладачів) та відкритих ресурсів у мережі Інтернет); операційно-процесуальний (оволодіння студентами професійними вміннями і навичками під час практико-орієнтованих завдань та виробничих практик, а також уміннями раціональної організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності, що лежить уже у площині тайм-менеджменту);

4) *рефлексивно-творчий* етап (спонукання до професійної рефлексії, саморегуляції навчальної діяльності, стимулювання студентів до акумуляції власних ресурсів із метою професійного самовдосконалення і творчої самореалізації під час опанування змістом освітньої програми «Економічна кібернетика», виконання індивідуальних проєктів та під час практик у фірмах стейкхолдерів).

Висновки. Таким чином, нами виокремлено й схарактеризовано етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців з економічної кібернетики: організаційно-підготовчий, діагностико-проєктувальний, змістово-діяльнісний та рефлексивно-творчий.

Список використаних джерел

1. Балюк В. О. Дидактичні принципи формування цифрової компетентності майбутніх фахівців-економістів / Балюк В. О. // Science Review: Open Access Peer-reviewed Journal. RS Global Sp. z O.O., Scientific Educational Center Warsaw, Poland. – 2020. – 2(29). – С. 20–24.
2. Балюк В. О. Сучасні підходи до розроблення електронних освітніх ресурсів для формування цифрової компетентності майбутніх економістів / Балюк В. О., Кононець Н. В. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2019. – № 4(156). – С. 15–21.
3. Горчакова І. А. Удосконалення підготовки майбутніх фахівців з економічної кібернетики до моделювання складних систем / Горчакова І. А. // Економічна кібернетика: інноваційний підхід в

- управлінні : зб. наук. пр. за матеріалами міжвузівської конференції, 1 березня 2013 р. – Дніпропетровськ : Герда, 2013. – С. 205–208.
4. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища / Гриньова М. В., Кононець Н. В., Дяченко-Богун М. М., Рибалко Л. М. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – Том 72, № 4. – С. 182–193.
  5. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Кононець Н. В. – Полтава, 2012. Вип. 54. – С. 76–80.
  6. Кононець Н. В. Методи проектування імітаційних моделей у процесі професійної підготовки фахівців з економічної кібернетики / Кононець Н. В., Балюк В. О. // Сучасний рух науки : тези доп. ІХ міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (2–3 грудня 2019 р.). Т2. – Дніпро, 2019. – С. 87–91.
  7. Kononets N. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine / Kononets N., Pchenko O., Mokliak V. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE. July 2020. ISSN 1302-6488 Vol. 21, № 3, Article 14. P. 199–220.
  8. Leshchenko M. Framework for Assessment the Quality of Digital Learning Resources for Personalized Learning Intensification / Leshchenko M., Lavrysh Yu., Kononets N. The New Educational Review. Vol. 64, № 2. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 2021. – P. 148–160.

УДК 378.1

МОДЕЛЬ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДИСЦИПЛІН КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ПРОГРАМУВАННЯ

К. О. Куроп'ятник, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»

Н. В. Кононець, д. пед. н., доцент – науковий керівник.

Анотація. У статті схарактеризовано розроблену модель методичної системи формування цифрової компетентності майбутніх викладачів дисциплін комп'ютерного циклу в процесі вивчення основ програмування, яка містить цільовий, змістовий, організаційний, функціональний та результативний блоки.